

GUSTAVE FLAUBERT

MADAM
BOVARY

Çeviri: TAHSİN YÜCEL

GUSTAVE FLAUBERT
MADAM
BOVARY

Madame Bovary, Gustave Flaubert

© 1983, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1983

14. basım: Nisan 2018, İstanbul

Bu kitabın 14. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Kapak uygulama: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Saner Basım Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Litros Yolu 2. Matbaacılar Sit. No: 2/4 2BC 3/4

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 35382

İç baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. Dalgıç İş Merkezi No: 3 Kat: 2

Topkapı-Zeytinburnu

Sertifika No: 33837

ISBN 978-975-07-0088-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750700880

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

GUSTAVE FLAUBERT
MADAM
BOVARY

ROMAN

Fransızca aslından çeviren

Tahsin Yücel

♥can

Gustave Flaubert'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Bilirbilmezler, 1990

Üç Öykü, 2007

Duygusal Eğitim, 2015

GUSTAVE FLAUBERT, 1821'de Fransa'nın Rouen kentinde doğdu. Daha gençlik çağından başlayarak, yaygın kabul gören basmakalıp düşüncelere karşı büyük bir tiksinti duydu. 22 yaşındayken, bir sinir rahatsızlığına yakalanan Flaubert, hukuk öğrenimini yarım bırakmak zorunda kaldı; artık bütün zamanını edebiyata ayırabilecekti. *Duyusal Eğitim* adlı romanını 1843-45 yıllarında yayımlayan Flaubert'in beş yılını verdiği *Madame Bovary*, 1856'da *Revue de Paris*'te tefrika edildiğinde ahlakdışılık suçlamasıyla yargılandı. Son yılları parasal sıkıntılar yüzünden üzüntü içinde geçen yazar kendini çalışmalarına verdi, George Sand, İvan Turgenyev, Émile Zola, Alphonse Daudet gibi dönemin genç romancılarıyla, özellikle Guy de Maupassant'la kurduğu dostluklarla kendini avuttu. Birçoklarınınca başyapıtı olarak kabul edilen *Üç Öykü*, 1977'de okurla buluştu. Flaubert, 1880'de Croisset'de öldü. *Bilirbilmezler* adlı ünlü yer-gisi ölümünden sonra yayımlandı.

TAHSİN YÜCEL, 1933'te Elbistan'da doğdu. Galatasaray Lisesi'ni ve İÜ Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1960). Varlık Yayınları'nda çevirmenlik ve yazı işleri müdürlüğü yaptı. Öykü derlemeleri, romanları, bilimsel araştırmaları ve kuramsal yazılarının yanı sıra, Balzac, Flaubert, Daudet, Gide, Simenon, France, Proust, Camus, Sartre, Malraux ve Duras gibi önemli Fransız yazarların yapıtlarını dilimize kazandıran Yücel, 1984'de Azra Erhat Çeviri Üstün Hizmet Ödülü'ne, 1997'de Fransız hükümeti Palmes Académiques Nişanı'na değer görüldü. Tahsin Yücel 2016 yılında aramızdan ayrıldı.

I

Etütteydik, müdür içeriye girdi, arkasından da kılığı okul kılığına uymayan bir *yeni* ile büyük bir sıra taşıyan bir hademe geldi. Uyuyanlar uyandılar, çalışırken baskına uğramışçasına ayağa kalktı herkes.

Müdür oturmamızı işaret etti; sonra belleticiye döndü, alçak sesle, “Mösyö Roger, size yeni bir öğrenci getirdim,” dedi, “beşinci sınıfa giriyor. Çalışması ve davranışları beğenilirse, yaşına uygun olan büyük sınıflara geçer.”

Yeni, köşede, kapının ardında kalmıştı, zor görülebiliyordu, on beş yaşlarında bir köy çocuğuydu, boyu hepimizin boyundan uzundu. Alnındaki saçlar, bir köy ilahicisinin saçları gibi dümdüz kesilmişti, akıllı uslu ve pek sıkılgan bir görünüşü vardı. Omuzları geniş değildi, ya dört etekli, kara düğmeli, yeşil çuhadan giysisi koltuk altlarını gene de sıkıyor olmalıydı, işlemeli kol ağzlarının arasından, çıplak durmaya alışmış, kırmızı bilekleri görünüyordu. Askıların fazla yukarı çektiği, sarımsı bir pantolondan, mavi çoraplı bacakları çıkıyordu. İyi boyanmamış, çivili, sağlam kunduralar giymişti.

Kalkıp derslerimizi anlatmaya başladık. Vaaz dinler gibi dikkatle, can kulağıyla dinledi, dinlerken ayak ayak üstüne atmayı, sıraya dirseğini dayamayı bile göze alamıyordu. Saat iki olup da zil çalınca, yeni öğrencinin bizim-

le birlikte sıraya girmesi için, öğretmen kendisine seslenmek zorunda kaldı.

Sınıfa girince kasketlerimizi yere atmak alışkanlığında idik: Elimiz boş kalsın isterdik; kapının eşiğine geldik mi duvara çarptırıp toz duman çıkartarak sıraların altına atmalıydık kasketlerimizi; *tarz* böyleydi.

Ama bizim *yeni*, bu işi fark etmemiş miydi, yoksa buna uymayı göze alamamış mıydı, nedir, dua bittikten sonra bile dizlerinin üzerinde tutuyordu kasketini. Tüylü takke, pamuk takke, *chapska*¹, yuvarlak şapka, samur kasket bozması bir şeydi bu; kısacası, sessiz çirkinliği budala yüzleri gibi derin anlamlar taşıyan zavallı nesnelere biriydi. Yumurta biçimindeydi, balinlerle kabartılmıştı, halka biçiminde üç büklümle başlıyordu; sonra, kırmızı bir şeritle birbirinden ayrılan, kadifeden, tavşan tüyünden eşkenar dörtgenler yükseliyordu; arkasından karışık şeritlerden oluşan nakışlarla kaplı, kartonlu bir çokgenle biten bir çeşit torba geliyor, buradan da, pek ince bir uzun kaytanın ucunda, sırma tellerden bir küçük püskül sarkıyordu. Yeniydi; siperliği parlıyordu.

“Kalk,” dedi öğretmen.

Kalktı; kasketi düştü. Bütün sınıf gülmeye başladı.

Almaya eğildi. Yanındakilerden biri dirseğiyle vurup düşürdü; gene aldı.

Öğretmen nükteci bir adamdı.

“Bırak şu tulgayı,” dedi.

Çocuklar kahkahalarla güldüler, zavallı çocuk şaşır-
dı, öyle ki, kasketini elinde tutması mı, yere bırakması
mı, yoksa başına geçirmesi mi gerektiğini bilmiyordu.
Oturdu, kasketini dizlerinin üzerine koydu.

“Kalk,” dedi öğretmen, “adın ne senin?”

1. (Fr.) Eskiden Fransa ve Lehistan'da kullanılan bir asker şapkası. (Ç.N.)

Yeni, hızlı, anlaşılmaz bir sesle, anlaşılmaz bir ad geveledi.

“Bir daha söyle.”

Hecelerin aynı hızlı, anlaşılmaz mırıltısı duyuldu, sınıfın haykırışlarıyla bastırıldı.

“Yüksek sesle,” diye bağırdı öğretmen, “daha yüksek!”

Yeni sonsuz bir istem gücü gösterdi o zaman, açabildiği kadar açtı ağzını, ciğerlerinin bütün gücüyle, birini çağırıcasına şu sözcüğü haykırdı: *Charbovari*.

Büyük bir gürültü koptu birden, tiz seslerle yükseldi de yükseldi (Çocuklar uluyor, havlıyor, tepiniyor, yineleyip duruyorlardı: *Charbovari! Charbovari!*) sonra tek tek seslerle uzadı, güçlkle yatıştı, bazen yeniden başlıyor, şurasından burasından, iyice sönmemiş bir fişek gibi boğuk bir kahkaha fişkiran bir sıra dizisini yeniden sarıveriyordu.

Derken, ceza yağmurları altında, sınıfın düzeni yeniden kuruldu. Öğretmen yazdırttı, hecelettirdi, okutturdu, en sonunda Charles Bovary adını kavrayabildi, hemen sonra da tembeller sırasına, kürsünün dibine oturmasını emretti zavallı çocuğa. Çocuk kımıldadı, ama gitmeden önce duraladı.

“Ne arıyorsun?” dedi öğretmen.

Yeni, kaygılı kaygılı çevresine baktı.

“Kas...” dedi çekine çekine.

“Bütün sınıfa beş yüz mısra ceza,” diye gürleyiveren hiddetli bir ses, yeni bir kasırgayı *Quosego*¹ gibi durduruverdi.

“Rahat dursanıza,” diye devam ediyordu öğretmen, kızmıştı, mendiliyle alnını kuruluyordu. “Sana gelince, *yeni*, sen de *ridiculus sum*² fiilini yirmi kez kopya edecek sin bana.”

1. Vergilius'un *Aeneis*'inde yellere kızmış Neptün'ün ünlü tehdidi. (Ç.N.)

2. (Lat.) “Ben gülüncüm.” (Ç.N.)

Sonra, yumuşayan bir sesle, “Şapkanı da bulursun, çalmadılar,” dedi.

Her şey eski sakinliğine kavuştu. Başlar kâğıtların üzerine eğildi, *yeni* de örnek bir davranış gösterdi, arada sırada bir kalem ucuyla atılıp yüzüne çarpan ufak, tükürüklü kâğıt gülleri de değiştirmede durumunu. Yüzünü eliyle kuruyor, gözleri önünde, kımıldamadan duruyordu.

Akşam, etütte, sırasından kolluklarını çıkardı, öteberisini yerleştirdi, kâğıdını dikkatle doldurdu. Bütün sözcükleri sözlükte arayarak, büyük çabalar harcayarak, kendini vererek çalıştığını gördük. Aşağı sınıfa atılmasını bu iyi niyet önledi kuşkusuz, çünkü kuralları şöyle böyle biliyorsa da, kalıpları hiç de iyi kıvıramıyordu. Anası babası tutumlu davrandıkları, bu yüzden de koleje elden geldiği kadar geç gönderilmesini istedikleri için, köyünün papazı başlatmıştı onu Latince’ye.

Babası Mösyö Charles-Denis-Bartholomé Bovary, eski bir alay cerrahı yardımcısıydı, 1812 yılına doğru, asker yazma işlerinde adı lekelenip de gene aynı yıla doğru bu işten el çekmek zorunda bırakılınca, kişisel üstünlüklerinden yararlanmasını bilmiş, kalıbına vurulan bir takkeci kızıyla evlenerek altmış bin liralık drahomaya konuvermişti. Yakışıklı adamdı, ağzı çok laf yapardı, mahmuzlarını yüksek sesle şakırdata şakırdata yürür, favorileri bıyıklarıyla birleşirdi, parmakları hep yüzüklerle süslüydü, göz alıcı giysiler giyerdi, babayığit bir görünüşü vardı, seyyar satıcılar gibi şakraktı. Evlendikten sonra iyi yemekler yedi, geç kalktı, kocaman, porselen pipolar tüttürdü, geceleri eğlenceler bitmedikçe eve dönmedi, kahvelere dadandı, iki-üç yıl karısının servetiyle geçindi böylece. Kayınpeder öldü, az bir şey bıraktı; kızdı buna, dokumacılığa başladı, biraz para kaybetti, sonra köye çekilerek parasını burada değerlendirmek istedi. Ama pa-

muklu alaca gibi tarımdan da pek bir şey anlamadığı atlarını çifte gönderecek yerde, kendisi bindiği, elma şirasını fıçı fıçı satacak yerde şişe şişe içtiği için, en güzel kümes hayvanlarını kendisi yediği, av kunduralarını domuzların yağı ile yağladığı için, bütün işleri olduğu gibi bırakmanın daha iyi olacağını anlamakta gecikmedi.

Caux ile Picardie arasında bir köyde, iki yüz frank karşılığında yarı çiftlik, yarı bey evi durumunda bir yer kiraladı; daha kırk beş yaşında herkesi kıskanıp bütün suçu Tanrı'ya yükleyerek, keder, sıkıntı içinde yalnızlığa kapandı; insanlardan öğrendiğini, huzur içinde yaşamaya karar verdiğini söylüyordu.

Karısı çılgınca vurgundu ona bir zamanlar; kulu kölesi olurcasına sevmiş, bu da onu kendisinden daha çok uzaklaştırmıştı. Eskiden şen şakrak, açık yürekli, sevgi doluydu ya, yaşlanınca (ekşiyip sirkeleşen şaraplar gibi) çekilir yanı kalmamış, yaygaracı, sinirli bir kadın olmuştu. Önceleri kocası köyün aşiftelerinin ardından koşarken, bir sürü kötü yerlere girip çıktıktan sonra uyuşmuş bir durumda, leş gibi içki kokarak yanına dönerken, hiç ses çıkarmadan, çok acılar çekmişti! Sonra gururu ayaklanmıştı. O zaman da büyük bir dayanıklılıkla öfkesini yutup susmuş, bu durumu ölünceye kadar sürdürmüştür. İşler için koşuşturup duruyordu. Dava vekillerine, başkına gidiyor, senet sürelerinin dolduğunu anımsatıyor, ertelenmelerini sağlıyordu; sonra evde, beyefendi sürekli olarak uykuyla uyanıklık arası bir uyuşukluk içinde somurturken, uyanınca da yalnız can sıkıcı şeyler söylerken, ateşin başında piposunu tütürüp küllerin içine tükürürken, o ütü yapıyor, dikiş dikiyor, çamaşır yıkıyor, ırgatların başında duruyor, borçları ödeyip hesabı kesiyordu.

Çocuğu olunca, dadıya verdiler. Yanlarına dönünce de bir prens gibi şımarttılar yumurcağı. Anası reçellerle besliyordu onu; babasıysa yalınayak dolaştırıyor, hatta işi

filozofluğa dökerek, hayvan yavruları gibi çırılçıplak dolaşabileceğini bile söylüyordu. Ananın eğilimlerinin tersine, erkekçe bir çocuk ülküsü vardı kafasında; oğlunu buna göre yetiştirmeye çalışıyor, Ispartalılar gibi, sert bir biçimde yetişsin de sağlam bir bünyesi olsun istiyordu. Çocuğu soğukta yatırıyor, ona bol bol rom içmeyi, dinsel alaylara küfretmeyi öğretiyordu. Ama çocuk doğuştan sakindi, pek de karşılık vermiyordu çabalarına. Annesi de hep ardından sürüklüyordu onu; ona kartonlar kesiyor, masallar anlatıyor, içli sevinçler, geveze yaltaklanmalarla dolu, tek yönlü, sonu gelmez konuşmalara dalıyordu. Bu yalnız yaşam içinde, bütün o dökülüp saçılmış, yıkılmış düşlerini bu çocuğa bağladı. Onun için yüksek mevkiler kuruyordu kafasında; iri, yakışıklı, akıllı bir genç olduğunu, bayındırlık ya da yargıçlık alanında iyi bir koltuğa oturmasını düşlüyordu. Okuma öğretti ona, elinde bulunan bir eski piyano üzerinde, iki-üç ufak romans bile öğretti. Ama sanata pek kulak asmayan Madam Bovary, bütün bunların *yorgunluğa değmeyeceğini* söylüyordu! Onu devlet okullarında okutacak, ona bir memurluk ya da tecim alanında bir iş sağlayacak parayı bulabilecekler miydi bakalım? Ne var ki, *insan dediğin küstah oldu muydu, her zaman başarıya ulaşırdı*. Madam Bovary, dudaklarını ısırtıyor, oğlan da köyün içinde dolaşıp duruyordu.

Tarlada çalışanların ardında geziniyor, kesekler fırlatıp uçan kargaları kovalıyordu. Hendek kıyılarında dut yiyor, uzun bir sırık alıp hindileri güdüyor, harmanda sapları kurutuyor, yağmurlu günlerde kilisenin kemeri altında kaydırak oynuyor, büyük bayramlarda, çanları kendisine çaldırması için zangoça yalvarıp duruyordu, bütün bedeniyle büyük ipe asılmak, ipin kendisini alıp götürdüğünü duymak istiyordu.

Meşe ağaçları gibi gelişti böylece. Elleri güçlendi, yüzü renklendi.

On iki yaşına gelince, annesi derslere başlamasını sağladı. Bu iş de papaza verildi. Ama dersler öyle kısa, öyle düzensizdi ki, pek bir şeye yaramaları beklenemedi. Boş zamanlarda, *sacristia*'da,¹ ayakta, aceleyle, bir vaftizle bir cenaze arasında ders yapıyorlardı; ya da papaz dışarıya çıkmayacaksa, akşam çanından sonra, öğrencisini yanına çağırıyordu. Odasına çıkıp yerleşiyorlardı; sinekler, pervaneler şamdanın çevresinde dönüp duruyorlardı. Hava sıcak oluyor, çocuk uyuyordu; adamcağız da, ellerini göbeğinin üstüne koyup uyulamakta, ağzı açık, horlamakta gecikmiyordu. Kimi zaman da, papaz efendi, dolaylarda bir hastaya şaraplı ekmek yedirmekten dönerken, kırdı haylazlık eden Charles'ı görüp yanına çağırıyor, çeyrek saat boyunca öğüt veriyor, bu fırsattan yararlanarak bir ağaç dibinde fiil çektiyordu. Sözlerini ya yağmur yarıda kesiyordu ya da ortaya çıkan bir tanıdık. Zaten hep ondan memnundu, *delikanlı*'nın çok sağlam bir belleği olduğunu bile söylüyordu.

Charles bu durumda kalamazdı. Hanım dayattı. Bey utandı, daha doğrusu bıktı, fazla direnç göstermeden boyun eğdi, ama oğlanın ilk günah çıkarma töreni nedeniyle bir yıl daha beklenildi.

Aradan altı ay daha geçti; ertesi yıl Charles, kesin olarak Rouen Koleji'ne verildi: Ekim sonuna doğru, Saint-Romain panayırı zamanında, babası kendi eliyle getirdi onu.

Hiçbirimiz herhangi bir şeyini anımsayamayız şimdi. Düzenli bir çocuktu, teneffüslerde oynar, etütte çalışır, sınıfta dinler, yatakhane iyi uyur, yemekhanede iyi yerdi. Velisi, Ganterie Sokağı'nda bir bakırcıydı, ayda bir kez, pazar günü dükkânını kapadıktan sonra çıkarırdı

1. Kiliselerde, ayin eşyalarının bulunduğu yer. (Ç.N.)

onu, limanda gemilere baksın diye dolaşmaya yollar, sonra, saat yedi der demez, yemekten önce koleje getirirdi. Charles, her perşembe akşamı, annesine kırmızı mürekkeple, uzun bir mektup yazar, sonra tarih defterini bir daha gözden geçirir ya da etütte elden ele dolaşan eski bir *Anacharsis* cildini okurdu. Gezintide, kendisi gibi köylü olan hademeyle konuşurdu.

Çalışma zoruyla her zaman sınıfın ortalarında kaldı; hatta bir kez fen bilgisinden başarı armağanı bile aldı. Ama üçüncü sınıfın sonunda, büyükleri bakaloryaya kadar tek başına ilerleyebileceğini düşünerek tıp okutmak üzere kolejden aldılar.

Annesi, Eau-de-Robec üzerinde, tanıdık bir boyacının yanında, dördüncü katta bir oda seçti ona. Pansiyon kirası üzerinde anlaştı, bir masayla iki iskemle buldu, evden kiraz ağacından yapılmış bir yatak getirtti, sonra çocukçağın ısınmasını diye biraz odun, bir de küçük dökme soba aldı. Bir hafta sonra, artık kendi başına kaldığını söyleyerek, adam gibi yaşaması için bir sürü öğüt verip gitti.

İlan tahtasında ders izlencesini okuyunca başı döndü Charles'ın; anatomi dersleri, patoloji dersleri, eczacılık dersleri, kimya dersleri, botanik, klinik, tedavi dersleri, sonra sağlık, tıp bilgisi ve köklerini bilmediği, onun için ulu karanlıklarla dolu tapınak kapılarından hiçbir farkı bulunmayan bir sürü ad...

Hiçbir şey anlamadı bu konulardan; ne kadar dinlerse dinlesin, kavrayamıyordu. Gene de çalışıyordu, ciltli defterleri vardı, bütün derslere gidiyor, tek muayene kaçırmıyordu. Yaptığı şeyi bilmeden, olduğu yerde dönüp duran, gözleri bağlı bir dolap beygiri gibi yerine getiriyordu günlük işlerini.

Annesi, masrafa girmesin diye her hafta, postacıyla, fırında pişmiş bir dana parçası yolluyor, o da sabahları

bununla kahvaltı ediyor, hastaneden dönünce de soğuktan tepine tepine bunu yiyordu gene. Sonra derslere, anfilere, hastaneye koşması, birçok sokaklardan geçerek evine dönmesi gerekiyordu. Akşamları, ev sahibinin verdiği hafif yemekten sonra odasına çıkıyor, kızarmış sobanın başında, üzerinden buğular çıkan ıslak giysiler içinde çalışmaya başlıyordu.

Güzel yaz akşamları, ılık sokakların boş olduğu, hizmetçi kızların kapı eşiklerinde mantar top oynadığı saatte, penceresini açıp dirseklerini dayardı. Bu Rouen mahallesine küçük, iğrenç bir Venedik görünüşü veren ırmağın, aşağıda, köprüler, parmaklıklar arasından sarı, mor ya da mavi akardı. Kıyıya çömelmiş ırgatlar, suda kollarını yıkarlardı. Çatı katlarının üzerinden çıkan sııklarda pamuk çileleri kururdu. Karşıda, çatıların üzerinde, kırmızı bir güneş batır, büyük, duru bir gökyüzü uzanırdı. Kim bilir ne kadar güzeldi oraları! Kayın ağaçlarının altı ne derindi! Kırkların kendisine kadar gelemeyen güzel kokularını içine çekmek için burun deliklerini açardı.

Zayıfladı, boyu uzadı, yüzünde hüznü bir anlam belirdi, bu da neredeyse ilginç bir görünüş verdi ona.

Gevşedi, gevşeyince de aldığı bütün kararlardan caymaya başladı. Bir gün bir muayenede bulunmadı, ertesi gün dersi kaçırdı, tembelliğin tadına vararak yavaş yavaş hiç gitmez oldu.

Meyhaneye dadandı, dominoya merak sardı. Kara kara noktalı, küçük koyun kemiklerini mermer masanın üzerine vurmak için her akşam kirlili bir kahveye kapanmak, ona değerli bir özgürlük eylemi gibi geliyor, kendine verdiği değeri yükseltiyordu. Onun için yaşama katılmanın, yasak zevkleri tatmanın başlangıcıydı bunlar. İçeri girerken eliyle kapının tokmağını neredeyse şehvetli denilebilecek bir sevinçle tutuyordu. İçinde sıkışık kalan birçok şey genişledi o zaman; şarkılar ezberleyip

söyledi. *Béranger*'den¹ çok hoşlanmaya başladı, punç yapmasını öğrendi, en sonunda aşkı tanıdı.

Bu hazırlık çalışmalarının desteğiyle, hekimlik belgesi almak için girdiği sınavda tam bir başarısızlığa uğradı. Aynı akşam, başarısını kutlamak için evde kendisini bekliyorlardı!

Yürüyerek gitti, köye yaklaşıncaya kadar, annesini çağırıp her şeyi anlattı. Annesi onu bağışladı, başarısızlığını sınav üyelerinin haksızlığına yükledi, işleri düzeltmeyi kendi üzerine alarak biraz güç verdi.

Mösyö Bovary de ancak beş yıl sonra öğrendi gerçeği; eski bir şeydi, kabul etti, öte yandan, kendi dölünden gelen bir kimsenin budala olabileceğini de düşünemiyordu.

Charles yeniden çalışmaya başladı, hiç ara vermeden hazırlandı sınav derslerine, bütün dersleri ezberledi. Oldukça iyi bir notla geçti. Annesi için ne güzel bir gündü o! Büyük bir akşam yemeği verildi.

Şimdi nerede uygulayacaktı mesleğini? Tostes'ta. Burada yaşlı bir hekim vardı yalnız. Madam Bovary, uzun zamandır onun ölümünü bekliyordu; ama Charles "halef" olarak karşısına yerleştiği zaman, adamcağız hâlâ mezarlığı boylamamıştı.

Ama Madam Bovary'nin oğlunu yetiştirmesi, hekimlik okutturması, hekimliğini yapması için Tostes'u bulması yetmezdi; bir kadın isterdi ona. Kadını da buldu; Dieppeli bir mübaşirden dul kalmış bir kadındı, kırk beş yaşındaydı, bin iki yüz lira yıllık geliri vardı.

Madam Dubuc çirkin, çalılar gibi kuru bir kadındı, yüzü de bahar tomurcukları gibi sivilcelerle doluydu ya, isteklileri az değildi. Madam Bovary, amacına ulaşmak için bunların hepsini savuşturmak zorunda kaldı, hatta

1. O zamanın ünlü şarkı yazarı. (Ç.N.)

papazların desteklediği bir domuzcunun çevirdiği dolapları da ustalıkla boşa çıkardı.

Charles evlenince daha serbest olacağını, kendi kendisini de, parasını da istediği gibi kullanabileceğini düşünerek daha iyi bir yaşama başlayacağını sanmıştı. Ama dizginleri karısı aldı ele, şunu söylemeli, bunu söylememeliydi; her cuma perhiz yapmalıydı, onun istediği gibi giyinmeli, para vermeyen müşterileri onun buyurduğu gibi hırpalamalıydı. Mektuplarını açıyor, davranışlarını gözaltında bulunduruyor, muayene odasına bir kadın girdi mi bölmenin ardından, konuşmalarını dinliyordu.

Her sabah çikolata hazır olsun, durmadan üstüne titrensin isterdi. Sinirlerinden, göğsünden, sıkıntılarından dert yanıp dururdu hep. Ayak seslerinden rahatsız oluyor; o gitti mi, yalnızlığa dayanamıyordu; yanına gelince de herhalde öldü mü, ölmedi mi diye bakmaya geliyordu. Gece, Charles dönünce, zayıf, uzun kollarını çarşafın altından çıkarıp boynuna doluyor, Charles'ı yatağın kıyısına oturtuktan sonra, dertlerini anlatmaya başlıyordu: Charles, kendisini unuttuyordu, bir başkasını seviyordu! Mutlu olamayacağını önceden söylemişlerdi ona. En sonunda, sağlığını düzeltmek için, aşkını biraz daha artıracak bir şurup istiyordu.

II

Bir gece, saat on bire doğru, tam kapının önünde duran bir atın görüntüsüyle uyandılar. Hizmetçi, çatı katının penceresini açtı, aşağıda, sokakta duran bir adamla konuştu bir zaman. Adam, hekimi görmeye gelmişti; bir mektup getirmişti. Nastasie titreye titreye basamakları

KLASİKLER

Ünlü İngiliz romancı ve eleştirmen Arnold Bennett, klasik tanımını yaparken, “Herkesin okuduğu sanılan ve herkesin okuduğunu sandığı kitap,” demişti. Italo Calvino’ya göre ise klasik, “İlk okunduğunda verdiği keşif duygusunu her okunuşunda yeniden veren kitap”tır. Fransız edebiyatında “gerçekçiliğin babası” olarak kabul edilen Gustave Flaubert’in *Madame Bovary*’si, bu iki ustanın klasik tanımlarına en uygun düşen eserlerden biridir.

XIX. yüzyıl taşra burjuvazisinin yaşamını gerçekçi bir anlatımla sergileyen, ilk yayımlandığında ahlakdışılık suçlamasıyla dava konusu olan *Madame Bovary*, hem edebiyatta yeni bir çağ açmış hem de eskidikçe yenileşen, yaşlandıkça gençleşen pek az romandan biri olarak günümüze ulaşmıştır.

Kapak resmi: John White Alexander

canyayinlari.com twitter.com/canyayinlari facebook.com/canyayinevi

ISBN: 978-975-07-0088-0

9 789750 700880